

HÅLL KOLL

AKTUALITETER PÅ SVENSKA

Nobelpriset

En man med långa mustascher och ett tjockt skägg sitter på en stol med en skarp blick. Den ena handen vilar på stolens ryggstöd och den andra på ett bord fylld av kemiska redskap som provrör och trattar. På sig har han en stilig mörk kostym med väst och en grönaktig fluga. Om man inte visste bättre, kunde man tro att det är vem som helst. Men mannen är ingen annan än den ansedda svenska kemisten och uppfinnaren Alfred Nobel, avbildad av Emil Österman på en oljemålning.

Alfred Nobels namn är idag känt överallt i världen. Han är mannen som uppfann dynamiten och hade därtill under sin livstid patent på över 350 uppfinningar. Många känner honom också på grund av Nobelpriset, som instiftades enligt hans önskemål efter hans död. Men hur Nobelpriset kom till var inte helt enkelt.

Det var faktiskt så att Nobels testamente skapade stor uppståndelse i samtiden. Vid sin död var Alfred Nobel nämligen ofattbart rik, han hade en förmögenhet på hela 33 miljoner kronor och han ägde 93 företag runt om i Europa. När Nobel sedan avled, begärde han i sitt testamente att en stor del av hans förmögenhet skulle användas för att bilda en fond som skulle dela ut priser till personer som ger den "största nytta till mänskligheten" i fysik, kemi, fred, fysiologi eller medicin och litteratur. När Nobels anhöriga fick veta det här tog de inte lätt på nyheterna. Hans familj var emot instiftandet av priset och personerna som han hade namngett som prisutdelare vägrade till och med att följa hans önskemål. Det tog hela fem år innan de första Nobelprisen kunde delas ut. Men till slutet löste sig konflikten, Nobelstiftelsen grundades och det första Nobelpriset delades ut 1901.

Hur Alfred Nobels förmögenhet flyttades hem till Sverige är en annan spännande historia. Vid Nobels död fanns pengarna i Frankrike. Nobels närmaste medarbetare Ragnar Sohlman ville undvika att franska myndigheter tog ut sin del av pengarna och säkra att Nobels testamente skulle kunna verkställas i Sverige. Därför tog han ut 31 miljoner kronor ur Nobels bankfack och körde dem i en täckt droska till Sveriges konsulat i Paris. Där lades pengarna i små paket och skickades diskret till Sverige, som helt vanliga brev. Spännande, eller hur?

Idag är Nobelpriset en av världens mest prestigefyllda utmärkelser. Pristagarna tillkännages i oktober och själva priset delas ut alltid på årsdagen av Nobels död, den 10 december, som i Sverige kallas för Nobeldagen. Utdelningen sker i Stockholm förutom fredspriset som delas ut i Oslo. Utdelningsceremonierna följs av en bankett i Stockholms stadshus med tal, en lång ceremoniell middag och musikunderhållning.

Visst vill du veta vad vinnarna får i pris, det vill säga vad Nobelpriset egentligen är? Varje pristagare tilldelas en medalj, ett diplom och en betydande summa pengar som är beroende av Nobelstiftelsens inkomster det året. De senaste åren har prissumman rört sig kring 10 miljoner svenska kronor, alltså ungefär 880 000 euro. En ordentlig morot, eller hur?